ולימא ליה הקדש עד האידנא כו'. לענין עשה עמי ותיני זנך ניחא ללא לומר ליה הקדש הכי קאמ"ג דרבו מני לומר ליה משום דפשיטא להקדש ניחא ללא יאות עבדו בגרעה **פחות משוה פרוטה**. פי' בקונטרס לתן הקדש חל על פחות משוה פרוטה והקשה רבינו יצחק לתנן בהזהב (ב"מ דף נה.) ממה פרוטות הן ניתני עם פרוטות הן לתן הקדש חל על פחות משוה פרוטה ותומר ר"י דהכא היינו טעמא שתין נדעתו של מקדיש שיחול על פחות משוה פרוטה[א]: **שבתו ורפואתו לרבו.** שכתו היינו שכא קטנה וגדולה דהיינו נזק וה"ה לער ופוסא לרבו לרבנן דר' יהודה לומרי בהמוכל (ב"ק דף פו.) דיש לעבד פוסא ולא נקט לה משום דתין חידוש שהן לרבו אלא שכתו קמ"ל דאע"ג דשקיל הרב שכא דידיה לא מיחייב במזונותיו דיכול הרב לומר לעבד ותיני זנך וה"ה דתניך בשמוך שכתו ורפואתו[ב] ה"ם פשיטא דשכתו לרבו אף ע"פ שלא יזונו כין דיכול הרב לומר לעבד כו' מ"ם לא נא דשמעינן מינה דכר אחר ומשני דנקט קושטא יד עבדו לשמעינן חידוש שי לרפואתו דרבו דהיינו לער דשמע מריפא דשמיק דה"ם שיפא לעלמו כמו רפואתו שהיא לעלמו גם כשיכול לער כדי להרויח שכר רפואתו יהא לעלמו אלא לער קטיעא היל פשיטא דלרבו ולהכי לא תני וכן לפוסא.

ר"י: **שמע מינה יכול שו"מ.** ומ"ת ר' יוחנן היכי מוקי פלוגתייהו דרשב"ג ורבנן לעיל ללא מני למימר דפליגי דמר סבר יכול ומ"ם היינו יכול[ה] כדפריך לעיל ומי כדשמיקנן לעיל דשמר לא מעשה ידיך במזונותיך ובשני בגורת לא פשיק כו' ש"ב לכ"ע היינו יכול[ו] וי"ל דלעי"ג דבשמר שיש יכול בשני בגורת היינו יכול בשמר שיש יחמת מרחמים יותר כשיחזור על הפחתים מבשני בגורת:

רפואתו דידיה הוא. והא דתנן בפרק המוכל (ב"ק פז.)

(א) בעבד כעניי שלו פטור מכולן שמא יש לחלק לעי"ג דכשחבל בו אחר נותן רפואתו לעבד הוא שחבל בעבדו לא מיחייב[ז] אי נמי אי משלם דמיפא דפטור מן המוכר[ד] כדשמעי[ט]: **שאם** היה עבד כהן פוסלו מן התרומה. ואם תאמר טפי הוה ליה למינקט לפי שמוסרו בשפחה לשייך לה בעבד ישראל וי"ל דלדבריהם קשה להו דשכרי מדשכח הרי מתירו בבא מוריע[י]: **השבתוני** על המזונות. רבנן דשהשיבו לו ומה אם יכלה שלא לזונו רשמי[ט] היו שכורין הא דקשה ר"מ שאם היה עבד כהן פוסלו מן התרומה הוי חוב לו לפי שנותן לו הרב מזונות בריוח בשביל שיש תרומה הרבה לבהניס[י] או משום שיש מלוה בשטילת תרומה ומשום הכי מהדרי ליה ומה אם יכלה שלא לזונו וקשה להו ר"מ השבתוני על המזונות[יא] מה תשיבוני על התרומה[יב] שאפילו לא יכלה הרב לזונו יש חובה לשכר מקום מוצא לעבד לקנות תרומה בזול יותר מן המוכן וגם מוכרין לו על הגורן לר"י דשמר (כתובות דף כח:) מוכרין תרומה לעבד אע"פ שאין רבו עמו: **ובי תימא אי בעי זריק** ליה ניתא. ומ"ת מה בכך מ"מ חוב הוא לו זה שהמכור שפוסלו מתרומה וי"ל דלקשבר ללא תשיב מה שמקבלו זה כיון דלפוסלו יכול רבו לפוסלו מתרומה בעניו שמר מי נמי ה"פ אי בעי זריק ליה שלחון גיטא שפך קרוב לו ושפך קרוב לעבד ויאסר בתרומה ובשפחה ובבא מורין וטוב לו להיות מזוהכר וכן אי בעי שקיל מרבא זוזי מיהרמל ופסיל ליה מתרומה ועדיין הוא עבד: **שביק** ליה ועריק **ואזיל לעלמא**. מסתע דאי עריק מוכל בתרומה[יג] ומ"ת מ[טו] שמכרו ליהרמל[טז] ומיתסר בתרומה וי"ל ללא שביק שיקניטו יהרמל מאחר שברח[יז]:

ומה לוה ואוכל להעדפה ולימא היה הקדש עד השתא סגי לך בלא העדפה והשתא נמי תיסגי לך בלא העדפה הקדש גופיה ניחא ל' כי היכי דלשבח עבדיה עושה ופורע קמא קמא קדיש ליה[א] בפחות פחות משוה פרוטה הכי נמי מסתברא דאמר רב המקדיש ידי עבדו אותו העבד עושה ואוכל דאי לא עבדא מאן פלח ליה אי אמרת בשלמא הך במעלה ואינו יכול והא בשאינו מעלה שפיר אלא אי אמרת הך בשאינו מעלה ויכול דאי לא עבדא מאן פלח ליה מאן דבעי ניפלחיה אלא לאו ש"מ אינו יכול שמע מינה ת"ש דאמר ר' יוחנן[ב] הקוטע יד עבדו של חבירו נותן שבתו ורפואתו לרבו ואותו העבד ניזון מן הצדקה ש"מ יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך הכא במאי עסקי' במעלה לו מזונות אי הכי אמאי ניזון מן הצדקה להעדפה אי הכי ניזון מתפרנס מיבעי ליה אלא לאו ש"מ יכול ש"מ אמר מר נותן שבתו ורפואתו לרבו שבתו פשיטא רפואתו איצטריכא ליה רפואתו דידיה היא דבעי איתסויי ביה[ג] לא צריכא דאמדוה לחמשא יומי ועבדו ליה סמא חריפא ואתסי בתלתא יומי מהו דתימא צערא דידיה הוא קמ"ל תניא[ד] א"ר אלעזר אמרנו לו למאיר והלא[ה] זכות הוא לעבד שיוצא מתחת ידי רבו לחירות אמר לנו חוב הוא לו שאם היה עבד כהן פוסלו מן התרומה אמרנו לו והלא מה אם ירצה שלא לזונו ושלא לפרנסו רשאי אמר לנו ומה[ו] אילו עבד כהן שברח ואשת כהן שמרדה על בעלה הלא אוכלין בתרומה וזה אינו אוכל אבל אשה חוב הוא לה שכן פסלה מן התרומה ומפסידה מן המזונות מאי קאמרו ליה ומאי קא מהדר להו ה"ק להו השבתוני על המזונות מה תשיבוני על התרומה וכי תימרו אי בעי זריק ליה ניתא ופסיל ליה שביק ליה ועריק ואזיל לעלמא ומה

ומה ומסתברא דלא יכול לומר לו עשה עמי ותיני זנך: **להעדפה.** מזונות מרווחין יותר מה שתין לרך נעליו להתלילו: **לשבח עבדיה.** בגוף גריא: **בפחות פחות משוה פרוטה.** עד שלא תצטרף לפרוטה יפרענה לא תיל לקדש לפחות משוה פרוטה: **ה"נ מסתברא.** דשמעלה לו מזונות קאמר: **דאי לא עבדא מאן פלח ליה.** שמאחר שאין עוסין לו מאכל מה יאכל העבד הזה מי יעבדנו ומי יזנן לו מזונות: **אי אמרת בשלמא.** הך לעילא דקאמר רב דחל הקדש: **במעלה לו מזונות.** קאמר ואין יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ותיני זנך: **וה"ה.** דקאמר לא תיל הקדש בשאינו מעלה שפיר: **אלא לאו אי אמרת.** קמ"ל דאע"ג דיכול הרב לומר לעבד עשה עמי ותיני זנך: **דאי לא עבדא מאן פלח ליה.** בתמיה: **ס"ד.** לאוכל למורת שתניא דלעיל עליה הרב: **נותן שבתו ורפואתו לרבו.** שמעו שכר בטלתו בחליו ות"ש שנותן לו דמי ידו רואין כמה שהוא שוה לו שומר קיטוחין דעליין הוא לאוי לך כשיעמוד מחליו: **ורפואתו.** לקמיה פריך הא בעי למיתנא לרופא. הוא הדין לנזקו ועערו אלא נזקו לא לישטרך דהיינו דמי ידו ופשיטא דלרבים הוא דלפסמים מכספים ועערו נמי בכלל רפואתו דהכא הוא דמפרש לקמיה דהאי רפואתו לערא דמחל מריפא הוא וה"ם נמי כשכר המכה. ומדקתמר שבתו לרבו והוא ניזון מן הצדקה ש"מ יכול הרב כו': **להעדפה.** שהוא צריך מפני חליו להוסיף על מזוותיו: **ניזון.** מסתע מזונות כדי חייו: **פרנסה.** היינו כל שאר צרכיו בלשון לעז קוניי"ר: **פשיטא.** דלרבו הוא אלא למאן דיהבי הרי מעשה ידיו לרבו ומי לשמועינן הא"פ שאינו זנו ולמימרא דיכול הרב כו' נימא לותו העבד ניזון מן הצדקה ות"ת: **דאמדוה לחמשא יומי.** ליתן לרופא שכר מחשת הימים: **לערא דידיה.** וסד"ת לערא לא זכי ליה רחמנא: **קמ"ל.** דבכל שאת הגא לידו זוכה בו רבו כשורו וחמורו: **אמרנו לו למאיר** גרסינן. מפני שהשיבו הוא אינו קורבו רבי: **ומה והלא אם ירצה שלא לזונו רשאי.** מפסידו בשמרוהו לנוס: **אבל אשה חוב הוא לה.** רבנן קאמרי לה כלומר בהסיא ולמי מודיעת: **מאי קאמרי ליה ומאי קמהדר ליה.** תשובה שהשיבם ומה עבד כהן שברח מה תשובה היא למה שאמרו לו על המזונות: **השבתוני על המזונות.** שהרי כל זמן שלא שחררו הוא נותן לו מזונות: **מה תשיבוני על התרומה.** שהרי כל זמן שלא שחררו הוא אוכל בתרומה וכל מקום שהעבד הולך הולך עמו בתרומה: **וכי תימא.** ולאי קבלת שליח זו אינה חוב למי נעבד מייב זריק ליה ניתא כדאמרי' במנך ד' לחמות: **ופסיל ליה.** שהרי משחררו הוא זו אינה רשאי לפוסלו שבין ליה מיד ולא ימלין עמו למקום שיוכל לפוסלו בזריקת גט: **ואזיל לעלמא.** ותסיל תרומה: וה

(ג) **נזק ושומל עומה ופורע.** לא יעשה מחלה לפרוטה קמייתא קדשה לה ושוב אסור לו ללא לזוק ושומל ושומה פחות פחות משוה פרוטה ופוטע כדמפרש לקמיה. וקס"ד בשאין מעלה לו מזונות וקאמר דיכול להקדיש אלמא יכול לומר לו עשה עמי ותיני זנך.

(ד) [מוספתא פ"ו], (ה) [ב"מ יט.], (ו) שייך לע"ל, (ז) צ"ל כדאמרינן. רש"ש, (ח) [ועי' תוס' ב"ק פז. ד"ה. בעבד],

גליון הש"ס

תוד"ה שביק ליה וכו' ליחוש **שמא** מכרו. ע' בתו"ן קידושין פ"ב דף רכה ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לפוסלתו כו' החובל בעבד כו':

לעזי רש"י

קונריי"ר [קונריי"ד]. ציוד, צרכים.

מוסף רש"י

זכות הוא לעבד. טובה הוא מלוי שמתירו בקהל וכיון זכות הוא מיכל למלוי שמשעה שנכתב וזכה בשמרו דלמי מטל גט שמהוי לידים נעשה כן מוכין למפרע משעת תתיימה. (ב"ב יט.). **חוב הוא לעבד.** מוכחת הוא שיוצא מתחת רבו כלומר הפסד הוא לו שאם עבד של כהן פוסלו מן התרומה ואם של ישראל מוכרו בשפחה כשעיה מזילא ליה ומפיק ליה ופליג ליה. (שם).

מוסף תוספות

א. כדי שיוכל העבד להתפרנס ברווחה. תוס' הש"ס. ב. מאי פשיטותא, אדרבה איצטריך לאשמועינן דיכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך. רשב"ם. ג. ואי לאשמועינן היא גופה דיכול לומר לו עשה עמי ואיני זנך. רשב"ם. ד. ומינה שמעינן דשבתו נמי לרבו. רשב"ם. ה. דהאי או פרנסני או הוציאני לחירות או תן לי מעשה ידי מיבעי לי', ועוד מ"ש שני בצורת דנקט. רשב"ם. ו. א"כ ר' יוחנן אילימא ארשב"ג ורבנן. רשב"ם. ז. שכבר זכה בכל. תוס' ב"ק פז. ד"ה בעבד. ח. אחרי לי מיהת בעבד כהן שמפסידו בתרומה. תוס' הש"ם. ט. לא הבינו דברי ר"ת, אלא. תוס' הש"ם. י. בביתים. תוס' הש"ם. יא. לפי מה שהבנתם דברי. תוס' הש"ם. יב. שנאסר בה, ובזה יש לו הפסד. תוס' הש"ם. יג. בחזקת שהוא עבד כהן, ורבנן נמי לא פליגי בהכי. תוס' הש"ם. יד. לרבנן. תוס' הש"ם. טו. שחררו רבו וליתסר בתרומה, ולר"מ נמי ליחוש שמא. תוס' הש"ם. טז. או שמא יפקירנו. תוס' הש"ם. יז. וגם אין האדון משחררו או מפקירו שאינו רוצה להביאו לידי מכשול שמא יאכל בתרומה או יבא על השפחה. תוס' הש"ם.

מסורת הש"ס

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עין משפט נר מצוה

עה א מיי' פ"ו מהל' עדיות הלכה יט:

עו ב ג מיי' פ"ל מהל' מוכל ומזיק הל' י סמג עשין ע טוש"ע י"ל סימן רסז סעי' כא ובוש"ע ת"מ סי' מכד סעי' ג:

עז ד מיי' פ"ו מהל' תרומות הל' ו טוש"ע סימן שלח:

פסקי רי"ד

אמר ליה מפני שהוא קנינו: תניא א"ר אלעזר אמרנו למאיר והלא זכות הוא לעבד לצאת מתחת ידי רבו לחירות ואמר לנו חוב הוא לו שאם יהיה עבד כהן פוסלו מן התרומה אמרנו לו והלא מה אם ירצה שלא לזונו ושלא לפרנסו רשאי אמר לנו ומה אילו עבד כהן שברח ואשת כהן שמרדה על בעלה הלא הן אוכלין בתרומה וזה אינו אוכל אבל אשה חוב הוא לה שכן פסלה מן התרומה ומפסידה מן המזונות מאי קא"ל ומאי קמהדר להו פי' הוא אומר חוב הוא לו שאם היה העבד כהן פוסלו מן התרומה וגם מזונות (ס"א והטענו לו) מן המזונות וגם הוא חזר ואמר להן מן התרומה עבד כהן שברח וכו' ומהדר הכי קא"ל שאם היה עבד כהן פוסלו מן התרומה פי' אע"פ שזכות הוא לו שיצא לחירות מ"מ יש בו צד חובה לענין תרומה וכיון שיש בו צד חובה אין חבין לו לאדם אלא בפניו אמרנו לו והלא אם ירצה וכו' פי' יכול למנענו ממנו מזונות בין חולין ובין תרומה א"כ נמצא שהשליח הזה שום חובה אינו עושה לו אמר להן השבתוני על המזונות מה תשיבוני על התרומה פי' במזונותיו יכול למנענו בין מחולין בין מתרומה אבל מתרומה בעלמא לא מצי מנע ליה והשליח הזה פוסלו אפי' מתרומה בעלמא א"כ נמצא שחוב הוא לו וכ"ת זריק ליה גיטא ופסיל ליה פי' והרי נמצא שבלא השליח נמי יכול לפוסלו מתרומה בעלמא שביק ליה ועריק ואזיל לעלמא ומה אילו עבד כהן שברח ואשת כהן שמרדה על בעלה הלא (אין) אוכלין וזה שהשליח קיבל לו גיטו אינו אוכל פי' לא מצי למפסליה בגיטא דעריק ואזיל לעלמא אבל ע"י שליח מצי למפסליה בכל היכא דאיתיה דמשעה דמטי גיטא לידיה דשליח זכה לו ויצא ב"ח. ומכאן מוכיח דבהגעת הגט לידי השליח אע"פ שלא הגיע ליד העבד הרי משוחרר שאם צריך שיגיע ליד העבד שביק ליה נמי ועריק אלא ודאי ע"י זכוי השליח יכול לשחררו בכל מקום שהוא אע"פ שלא יגיע לידו. שפיר

ומה אילו עבד כהן שברח ואשת כהן שמרדה על בעלה הלא אוכלים בתרומה וזה אינו אוכל שפיר קאמר להו אמר רבא היינו דקא מהדרי ליה במתני' מפני שהוא קנינו דאי בעי שקיל [ו]ארבעה זוזי מישראל ופסיל ליה כל היכא דאיתיה ולרבי מאיר תינח עבד כהן עבד ישראל מאי איכא למימר אמר רבי שמואל בר רב יצחק מפני שמפסידו משפחה כנענית אדרבה הרי הוא מתירו בבת חורין [ז]עבדא בהפקירא ניחא ליה וה"ל כמי שכתב מרע בכתובים וכמסורין דמו א"ר זביד לעולם בבריא ובדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב [ח]מנה לי בידך תנהו לו לפלוני במעמד שלשתן קנה רב פפא אמר לעולם בשב"מ ובאידך דרב דאמר רב שב"מ שאמר תנו מנה לפלוני מנכסי מנה זה נותנין חיישינן שמא אמר תנו לאחר מיתה הוא לא אמר כרב זביד קסבר

מה אילו עבד כהן שברח ואשת כהן שמרדה על בעלה הלא כו'. לכך מזכיר מצת כהן כלומר כמו שמתם מודים לי בשאר שהוא מוב[א] לזון לי ממי בעבד והא דמסיים ממי לאו בשאר מוב הוא לה הכל כל היכא דאיתיה ושוב חינו קנינו ומיפסיל: **וזה לוקח.** מעמת ממי עבד כהן שברח מוכל בתרומה מפני שהוא קנינו דכהן הלכך מי בעי להוא כהן כשיברח עבדו שקיל מרבעה זוזי מיכרחל ומקני ליה ניהליה כל היכא דאיתיה ושוב חינו קנינו ומיפסיל: **וזלה לה.** זוללה היא בעיניו לזלזל בה לכל תאוחו: **ופריצה ליה.** מתנהגת עמו בפריצות: **מתני' האומר תנו** (ב) **זה לשמעי** גרסינן ממתני'. ולא גרסי' תן שלא מסרס ליד שלים בחייו לפיכך לא נחלקו חכמים בדבר לומר שמשעה ראשונה זכה לו שהרי בשעה שהוא נותן לו הרשות לעבד להיות משוחרר. **לא** אחר מיתה דגיטא לא הוי עד דמטי גיטא לידיה וכי מטי גיטא לידיה הא מית ליה משחרר ופקע ליה רשותיה **אבל תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה** אעפ"י שלא משך ולא מצו יורשין הדרי בהו דדברי שב"מ ככתובין וכמסורין דמי. פי' כשאומר תנו מנה לפלוני מנכסיי (מנה זה) נותנין מנה שהם אין נותנין חיישינן שמא אמר רבא מסחברא מילתא דרב בפקדון אבל במלוה לא פי' פקדון דאיתיה בעיניה מצי לאקנויי לחבריה במעמד שלשתן ואע"ג דלא משך המקבל אבל מלוה דליתא בעין דלהוצאה ניתנה לא קנה במעמד שלשתן עד שימשוך המקבל: **והאלקי אמר רב אפילו במלוה ושעמא מאי** פי' כיון דליתא בעין מ"ש דקנייא מקבל בלא משיכה

עה א מיי' פ"ו מהלכ' גירושין הל' כח ופ"ט ה"ט ע"ש וכ"כ [כתב] סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמ"ו סעי' נח [ופי' קמך סעי' ה"ג]:

עו ב מיי' פ"ו מהל' עבדים הל"ג סמג עשין פז טוש"ע י"ד סי' רמ סעיף עו:

פ ג מיי' פ"י מהל' זכיה הל' ו סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סימן רנב סעיף י:

פא ד מיי' שם ופ"ח מה' שם הל' ג סמג עשין סכ טוש"ע מ"מ סי' רנ סעיף ג:

פב ה מיי' שם פ"י הל' ו סמג עשין שם טוש"ע מ"מ סימן רנב סעיף י:

פסקי רי"ד

קא"ל. אמר רבא היינו דקאמרי ליה במתני' מפני שהוא קנינו דאיבעי שקיל ליה ד' זוזי מישראל ופסיל ליה כל היכא דאיתיה. פי' מוכרו לישראל ומקנהו לו בכל מקום שהוא ושוב אינו קנינו וכיון שיכול לפוסלו זולתי השליח נמצא שלא עשה לו השליח שום חובה: גרסי' בירושלמי (פ"א ה"ה) ר' יוחנן בשי הגע עצמך שהיה עבדו של קצין הרי הוא חוב לעבד הגע עצמך שהיתה אשתו של מוכה שחין הרי זה זכות לאשה אין לך אלא כהדה (אלא) מדעתו שמא אינו מכור והמגרש את אשתו שלא מדעתו שמא מגורשת היא. וז"מ תינח עבד כהן שברח עבד ישראל מאי איכא למימר א"ר שמואל בר יצחק מפני שמפסידו משפחה כנענית אדרבה הוא מתירו בבת חורין עבדא ניחא ליה בהפקירא דזילא ליה שביחא ליה פריצה ליה: **מתני' האומר תנו** גט לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה תנו מנה לפלוני ומת יתנו **לאחר מיתה.** אין הכי נמי דתניא בתורת כהנים אין לי אלא גרסי' תן שלא מסרס ליד שליח בחייו לפיכך לא נחלקו חכמים בדבר לומר שמשעה ראשונה זכה לו שהרי בשעה שהוא נותן לו הרשות לעבד להיות משוחרר. **לא** יתנו לאחר מיתה דגיטא לא הוי עד דמטי גיטא לידיה וכי מטי גיטא לידיה הא מית ליה משחרר ופקע ליה רשותיה **אבל תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה** אעפ"י שלא משך ולא מצו יורשין הדרי בהו דדברי שב"מ ככתובין וכמסורין דמי. פי' כשאומר תנו מנה לפלוני מנכסיי (מנה זה) נותנין מנה שהם אין נותנין חיישינן שמא אמר רבא מסחברא מילתא דרב בפקדון אבל במלוה לא פי' פקדון דאיתיה בעיניה מצי לאקנויי לחבריה במעמד שלשתן ואע"ג דלא משך המקבל אבל מלוה דליתא בעין דלהוצאה ניתנה לא קנה במעמד שלשתן עד שימשוך המקבל: **והאלקי אמר רב אפילו במלוה ושעמא מאי** פי' כיון דליתא בעין מ"ש דקנייא מקבל בלא משיכה

גליון הש"ס

תד"ה והא לא משך וכו' אע"ג דבפ"ק דב"מ בבר. וע"ע בתוס' שם שכתבו בדרך אחר וע' בסה"ו נדרים ד' ה ע"ש ד"ה כ"ש:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שאומר תנו גט לשמעי גרסינן בשמעי ולא גרסינן תן שלא מסר ליד ע"ש עיין בדברי הרמ"ך (סימן י"ג): (ב) תוס' ד"ה עבדא וכו' ומתו רבנן בעובד כוכבים דניחא ליה וכו' אבל עובד כוכבים שאין רשות:

מוסף רש"י

עבדא בהפקירא ניחא ליה. טוח לו לחיות עבד ואינו מוכר בהפקר דזימת השפחות, מהיות בן חורין נהנות מוהר בעת שמכר, לפי שאינו נהנה לפסול בהפקר (כתובות יא:). **לא יתנו לאחר מיתה.** ואפילו רבנן לשמעי שיתירוני עבדים זכות הוא וחכן לשתם שלא בפניו, נהי דלכתי זכי ניהו דלא מצי למיהדר, מיהו מודו רבנן דכל כמה דלא מטא גיטא לידיה לא הוי משוחרר, ומיהו לא שייכא למתנה. **ומיון דמים קנים תו לא** שייכחוהו מחמת, דנפקא הוי ליה למיהוי מיעיב ומיהו עליה רשות יורשין (ע"ע ב:). **במעמד שלשתן.** אמר לו כן (קדושין מח.) נפקד ומפקיד ומקבל מתנה, קנה. כך מקנו חכמים לפי שהדבר מזיל ובא מקנו חכמים בקניין שלשתן, לפי שאין קנין מועיל בדבר שאין בעין (שם קמח.).

מוסף תוספות

א. מטעם זה. תוס' הרא"ש. ב. אבל אשה וכר'. תוס' הרא"ש. ג. [ד]משמע שנתנו לו כבר. תוס' ר"י קרפ': ד"ה מנו גט. ד. דאמר וכר' חוב הוא לעבד שיוצא מתחת יד רבו לחירות, הלכך לא [זכה] לו השליח. שם. ה. דאמרי זכות הוא לו. שם. ו. [שם תוס' מביאו בשם ר"י]. ז. דהוי שמעי' דבשביב מרע אירעי מדתני כתבו, ומדתני תנו שטר שחרור זה לעבדי אשמועינן חידוש. שם. ח. משום חידוש, אפי' איירי בשביב מרע. תוס' הרא"ש.

ט. [וסד"א ד"ק]כול לגרש ששלוחו של אדם כמותו קמ"ל. תוס' ר"י קרפ': ד"ה מנו גט. י. דלא ידענן הא ממשנה דמי שאחזו. שם. יא. [ע"ע תוס' ב"ב קנא: ד"ה תנו מנה]. יב. דהמלוה מעות את הכהן ואת הלוי. תוס' ר"י קרפ'. יג. דלית לי' מצות לקיים דברי המת. רשב"ם. יד. והכי פריך תלמודא כי צבורין מאי הוי הא לא משך, כלומר מדבעי צבורין א"כ לית לי' מצוה לקיים דברי המת ואי"כ כי צבורין מאי הוי הא לא משך. תוס' הרא"ש. טו. [בתוס' ב"ב קמט. ד"ה דקא מגמרי הביאו בשם ר"י].

טז. דלא מחמתיה זכו בהו אינשי אלא מן ההפקר, בממון שאינו שלו. רשב"ם. יז. אפי' כי אית לי' מנה קבור מאי הוי. רשב"ם.

ס) כיוצאלמי לפניו הגירסא שלפ מדעתה וע"ש בתפרשים. ע) גרלפ דוה ליון על מימתא דרב גגמ' שב"מ שאמר וכו' מנה זה ונתנים.

צריך מעמד שלשתן אבל הכא דלא יהיב ליה מידי אלא על מנה דאית גביה או בפקדון או בהלואה אומר לו תנהו לפלוני צריך מעמד שלשתן ואפי' אם אמר לו בפי' זכה לי בעבור פלוני לא זכה אם לא היה מעמד שלשתן דדוקא מאי דאמרי' זכין לאדם שלא בפניו בדמסר בידיה מידי אבל במידי דאיתיה ברשותיה לא מצי למימר ליה זכה בעבור פלוני עד שימשוך או עד שיהיה במעמד שלשתן דרשותו של אדם זוכה לו לעצמו שאם אמר לו מה שיש לו ברשותך יהא שלך קנה דרשותו של אדם קניא לו אבל כשאומר לו מה שיש לו ברשותי יהא לפלוני לא קנה שאין רשותו קנה לאחרים וצריך שימשוך המקבל או שיאמר לו במעמד שלשתן ואפי' אם אמר לו בשעת המסירה תן מנה זה לפלוני דאמרי' כל האומר תנו כאומר זכו דאי אינו יכול לחזור בו בעי למימר לקמן דוקא אם היה חייב לראובן לשמעון מנה שהלוהו או שהפקיד בידו שמעון ואם אמר ללוי תן מנה זו לשמעון זכה ואינו יכול לחזור בו אבל אם רוצה לראובן ליתן לשמעון אותו מנה במתנה ואמר ללוי תן מנה זה לשמעון אם רוצה לראובן לחזור בו יכול ולא אמרינן גבי מתנה כאומר זכו דמי כ"א גבי חוב ופקדון. אבל אם היה במעמד שלשתן אפילו גבי מתנה נמי קנה המקבל ואע"ג דאמר לו תן ולא אמר לו זכה.

עין משפט נר מצוה

פג א ב מיי' פ"ו מהל' מכירה הל' ח ופ"ג מהל' זכיה הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קכו סעי' א וסי' פו סעיף יט:

קסבר רב פפא כי אמר רב לא שנא במלוה ולא שנא בפקדון רב זביד מ"ט לא אמר כרב פפא לא מיתוקמא מתני' בשכיב מרע ממאי מדקתני האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה טעמא דמת הא מחיים נותנין טעמא דאמר תנו הא לא אמר תנו אין נותנין ושכיב מרע אע"ג דלא אמר תנו נותנין א)דתנן בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירא רבי שמעון שזורי אומר ב)אף המסוכן מתקיף לה רב אשי ומאן נימא לן דמתני' רבי שמעון שזורי היא דלמא רבנן היא גופא אמר רב הונא אמר רב ג)א)מנה לי בידך תנהו לו לפלוני במעמד שלשתן קנה ט אמר רבא מסתברא מילתיה דרב בפקדון אבל במלוה לא והאלקים אמר רב ב)אפילו במלוה אתמר נמי אמר שמואל משמיה דלוי מלוה לי בידך תנהו לו לפלוני במעמד שלשתן קנה וטעמא מאי אמר אמימר נעשה כאומר לו בשעת מתן מעות שעבדנא לך לדידך ולכל דאתו מחמתך א"ל רב אשי לאמימר אלא מעתה הקנה לנולדים דלא הוו בשעת מתן מעות הכי נמי דלא קנו דאפילו לר"מ דאמר ד)אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ לדבר שישנו בעולם אבל לדבר שאינו בעולם לא אלא א"ר אשי

בההיא

רש"י

לא שנא במלוה. ואע"ג דלהוצאה ניתנה ואינה בעין הלכך לא בעינן צבורין אי במעמד שלשתן קמיירי מתני': טעמא דמת. הוא דלא יתנו דאין גט לאחר מיתה ה): הא מחיים נותנין. ולא צריך תו לאימלוכי ביה: וטעמא דאמר תנו. כלומר והא דדייקינן הא מחיים נותנין טעמא דאמר מעיקרא תנו כדקתני תנו גט לאשתי: הא לא אמר תנו. אלא כתבו לא הוי תלי תנא דמתני' טעמא דלא יתנו משום מיתה דאפילו מחיים נמי אין נותנין עד דלימא תנו מדלא קתני האומר כתבו גט (זה) לאשתי ומת לא יתנו לאחר מיתה ש"מ דאי אמר הכי אפילו מחיים נמי לא יהבינן ואי בשכיב מרע אע"ג דלא אמר תנו אלא כתבו יהבינן כרבי שמעון שזורי: היוצא בקולר. ליהרג: ואמר כתבו גט לאשתי. כדי שלא תזקק ליבם: הרי אלו יכתבו ויתנו. דמתוך שהוא בהול על נפשו לא גמר למילתיה ומיהו כתבו ותנו הוה דעתיה: המפרש. בים: והיוצא בשיירא. למדבר: אף המסוכן. שכיב מרע: במילתיה דשמואל גרסי' מלוה לי בידך: מאי טעמא. במלוה קנה הא ליתא בעינא דלקנייה: נעשה כאומר לו. לוה למלוה: בשעת מתן מעות. דהלואה: משעבדנא. מהשתא לכל מאן דאתי מחמתך הלכך כי א"ל תנהו לפלוני איגלאי מילתא דמשעת מתן מעות אשתעבד ליה: הקנה. מלוה זו: לנולדים. שזה המקבל נולד לאחר אותה הלואה: הכי נמי דלא קנו. דכיון דטעמא משום שעבודא דקביל עליה לוה בשעת הלואה לאישתעבודי להאי דאתי מחמתיה הוא ואיהו לא היה בעולם בההיא שעתא לא קני: ואפי' לר' מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. כגון מוכר פירות דקל או מה שתעלה מצודתי: הני מילי. כי מקנה לאדם שישנו בעולם אבל לדבר שאינו בעולם לא:

בההיא

תוספות

קסבר רב פפא כי אמר רב לא שנא מלוה לא שנא פקדון. וא"ת ולרב פפא ו) ורב גופיה אמאי לא אוקי מתני' במעמד שלשתן ואפי' אין צבורין וכי תימא משום דלא משמע ליה ליסנא דמתני' במעמד שלשתן אם כן מהאי טעמא הוה ליה למימר דרב פפא לא אמר כרב זביד וי"ל אע"ג דמתני' לא משמע ליה לרב במעמד ג' מ"מ מדאתא רב פפא לאיפלוגי ארב זביד משמע שיש לו כח וטעם [א] דבשום ענין לא מפרשא מילתא דרב [ב] משום מעמד שלשתן: ממאי מדקתני תנו ולא קתני כתבו. וא"ת הא דקתני תנו אשמעי' דאפי' הכי אין כופין את היורשים לשחרר כרבי דפליג בירושלמי ז) אדרבנן ואמר דתנו לא הוי כשחררו אלא ככתבו ואין כופין [ג] וי"ל דמתני' לא אתא לאשמועינן בדין מצוה לקיים דברי המת אם כופין היורשים לקיים אם לאו אלא לאשמועי' דאין גט לאחר מיתה ועוד דמסתמא [ד] כרבנן [ה] אתיא: גופא אמר רב הונא אמר רב כו' תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה. ט אוריב"א וכן ר"ת דבמעמד ג' קנה בעל כרחו של לוה או של נפקד דאי לא קני אלא מרצונו למאן דאמר דוקא בפקדון קנה למה הוצרכו לתקן מעמד ג' יאמר לו זכי [ו] ואין נראה לומר דהוצרכו לתקן למקום שאין הפקדון ביד הנפקד אלא ביד אחרים דלא יועיל אם ח) יאמר זכי [ז] ועוד אף כשאין הפקדון ביד הנפקד יקנה בהודיאה כדאמר התם (ב"ב דף קמט.) אדהכי נפקא אודיתא מבי איסור גיורא אלא נראה להם דאפי' בעל כרחו של נפקד קני [ח] וכן גבי איסור גיורא [ט] דקאמר רבא היכי ליקנינהו רב מרי להני זוזי אי במעמד ג' לא אזילנא משמע דאם היה הולך היה קונה בע"כ [י] ואין לומר [יא] אם היה הולך שם היה מתרצה לפי שהיה מתבייש בפני איסור לומר אין רצוני דאם כן בלא מעמד שלשתן הוה לי' למימר לא אזילנא שלא יאמר לו זכה כי מסתמא היה הפקדון ביד רבא [יב] ומיהו להוא טעמא דמפרש בסמוך בההיא הנאה דקא משתעבד ליה ממלוה כו' משמע דלא קני אלא מדעתו אלא דבלאו הכי מפיק ליה מההוא טעמא: תנהו לפלוני במעמד ג' קנה. אומר ר"ת דאע"ג דהמוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול מכר או נתן במתנה במעמד שלשתן אינו יכול למחול וכן משמע בפ"ב דקדושין (דף מח.) דקאמר [יג] במלוה [יד] בשטר פליגי בדשמואל [טו] דמ"ד מקודשת לית ליה דשמואל ומר אית ליה דשמואל ואיבעית אימא כולי עלמא אית להו דשמואל ובהאשה סמכה דעתה קמיפלגי מ"ד מקודשת סבר דסמכה דעתה דלא שביק לדידה ומחיל לאחריני וכי קאמר במלוה על פה פליגי בדרב הונא אי קנה במעמד ג' במלוה משמע דאי אית להו דרב הונא אף במלוה לכולי עלמא מקודשת ואי יכול למחול אמאי מקודשת למאן דאית ליה גבי מלוה בשטר דלא סמכה דעתה ואמאי לא מסיק ואיבעית אימא כולי עלמא קנה במלוה אפילו מלוה על פה ובהאשה סמכה דעתה פליגי כדמסיק אדשמואל אמלוה בשטר אלא משמע דבמעמד שלשתן אינו יכול למחול [טז] וא"ת בפ' החובל (ב"ק דף פט.) גבי [יז] היא שחבלה באחרים [יח] דפריך ותזבין כתובתה בטובת הנאה [יט] ומשני כל לגבי בעלה ודאי מחלה והשתא אכתי תמכור במעמד שלשתן דאז לא תוכל למחול דאע"ג דהבעל ודאי לא יתרצה הא פרישית דאפי' בעל כרחו קני ועוד גבי שחבלה בבעלה תמכור במעמד ג' דשם יתרצה הבעל כדי לגבות חבלתו וכן בספ"ק דב"מ (דף יט:) גבי מצא שובר דפריך בזמן שהאשה מודה אמאי יחזיר לבעל ניחוש דלמא כתבה ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי [כ] כו' ומשני ש"מ איתא לדשמואל [כא] והשתא ניחוש דלמא מכרה במעמד ג' דאינה יכולה למחול וי"ל דלא תקינו מעמד ג' בכתובה דאפשר שלא תבא לידי גבייה לעולם [כב] ועי"ל דהתם גבי שובר אין לחוש כלל דשמא מכרה במעמד שלשתן דאם אין עדים שמכרה א"כ הבעל והאשה יכפרו המכירה [כג] ואם יש עדים ואומרים שהבעל נתרצה או אפילו שתק [כד] ודאי השובר שקר [כה] ואם מיחה [כו] אז מוכח שהשובר אמת וליכא למיחש דלמא כתבה ליתן בניסן כו': במעמד שלשתן קנה. אומר ר"ת דלא תקינו מעמד שלשתן בעובד כוכבים [כז] אם הנפקד או הלוה עובד כוכבים ואמר ליה ישראל תנהו לישראל אחר [כח] לא קנה כיון דאפילו אמר לו זכי לא קנה כיון דאין זכיה לעובד כוכבים ה"ה במעמד ג' לא קנה ואם המקבל עובד כוכבים ואמר ישראל לישראל תנהו לפלוני עובד כוכבים כל זמן שאינו חוזר בו יתן אפי' אמר ליה בלא מעמד ג' אבל אם חוזר בו לא יתן לעובד כוכבים אפי' אם אמר לו במעמד ג' [כט] אם לא שאינו יכול להשמט מן העובד כוכבים [ל] ואם הנותן עובד כוכבים [לא] נראה דקנה [לב] דאם ממונו של ישראל הפקיעו על ידי מעמד ג' דהוי הלכתא בלא טעמא כל שכן ממון העובד כוכבים ועוד דבדיניהם דיינין ליה שאמרינן לו לעובד כוכבים כך דינכם כדאמרי' בהגוזל בתרא (ב"ק קיג.): הקנה לנולדים הכי נמי [לג] דלא קנו. פי' הקנה לנולדים במעמד שלשה שלא נולדו עדיין בשעת מתן מעות הכי נמי דלא קנו [לד] ולספרים דגרסי הכי נמי דקנו הכי פי' הקנה לנולדים בקנין בעלמא בלא מעמד שלשה דלא הוו בשעת קנין שלא נולדו עדיין ה"נ דקנו דהא במעמד שלשתן קנו אפי' נולדו אחרי כן: לדבר שאינו בעולם מי אמר. הך סוגיא אליבא דרב הונא קיימא דאית ליה אדם מקנה דשלב"ל ולא לדבר שלא בא לעולם דהאשה רבה (יבמות צג.) אית ליה גבי פירות דקל משבאו לעולם אינו יכול לחזור בו ובפרק מי שמת (ב"ב דף קמב.) קאמר רב הונא המזכה לעובר אף לכשתלד לא קנה ורב נחמן הוי איפכא מדרב הונא דאית ליה התם [לה] לכשתלד קנה [לו] ובהאשה רבה (יבמות צג.) קאמר רב נחמן [לז] אף משבאו לעולם יכול לחזור בו [לח] ט) וא"ת מהיכא שמעינן ליה לר' מאיר דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם היינו מההיא דקתני (שם צג:) לאחר שתתגיירי ושתשתחררי מקודשת [לט] מההיא גופא שמעינן נמי דאדם מקנה לדבר שלא בא לעולם דהא קתני לאחר שאתגייר לאחר שאשתחרר דמקודשת ויש לומר דעובד כוכבים ועבד איתנהו בעולם אלא שמחוסרים גירות ושחרור ולא דמו לנולדים דליתנהו בעולם כלל ואע"ג דילפינן מינה דאדם מקנה לר"מ פירות דקל [מ] ולא מפלגינן [מא] היינו משום דאית לן למימר דקאי בשיטתיה דרבי אליעזר בן יעקב דאמר (קידושין סב:) האומר פירות ערוגה זו מחוברין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו התלושין לכשיביאו שליש ויתלשו דבריו קיימין:

אם

מוסף תוספות

א. דאפי' רב זביד דס"ל דלישנא דמתני' משמע שפיר במעמד שלשתן. תוס' הרא"ש. ב. דמוקי מתני' בצבורין. תוס' הרא"ש. ג. את היורשין לשחרר משום מצוה לקיים דברי המת. תוס' הרא"ש. ד. מתני'. תוס' הרא"ש. ה. דירושלמי דאומר תנו כאומר שחררו דמי. תוס' הרא"ש. ו. ואמרי' בפ' המוכר את הספינה ברשות הלה המופקדים אצלו כיון שקבל עליו קנה לוקח. תוס' הרא"ש. ז. [ד]משום מילתא דלא שכיחא כזה לא היו מתקנין מעמד שלשתן דהוי כהלכתא בלא טעמא. תוס' הרא"ש. ח. כדי שיוכל כל אחד להסתפק בשלו ולמכרו וליתנו כרצונו. רשב"א. ט. דהד"ל תריסר אלפי זוזי בי רבא. תוס' הרא"ש. י. שהרי רבא לא היה מתרצה שיקנם רב מארי. תוס' הרא"ש. יא. הא דקאמר רבא לא אזילנא משום. תוס' הרא"ש. יב. א"נ אם היה אומר לו זכה היה אומר לו איני רוצה. תוס' הרא"ש. יג. התקדשי לי. תוס' הרא"ש. יד. ר' מאיר אומר מקודשת, וחכ"א אינה מקודשת, ומפרש התם. פלוגתייהו בתרתי, במלוה ע"פ ובמלוה בשטר, במלוה. שיטות קדמונים. טו. דאמר המוכר שט"ח לחברו וחזר ומחלו, מחול. תוס' הרא"ש. טז. דכיון דהיו שלשתן במעמד אחד נסתלק שעבוד המלוה מעל הלוה, ואפי' שיעבוד הגוף שהיה הלוה משועבד למלוה פקע, ומשתעבד גופו לשני, ולא נשאר לראשון שום זכות בו, הלכך אין מכירתו כלום, אבל מוכר שט"ח שלא בפני הלוה, השיעבוד שיש למלוה על גופו של לוה אין קנין נתפס בו להקנות אותו שיעבוד ללוקח, הלכך נשאר זכות למלוה בו, ומחילתו מחילה וכו'. רא"ש. יז. האשה והעבד פגיעתן רעה. פי' הר"ן. יח. פטור[ה] וכו' משום דלית לה לשלומי. פי' הר"ן. יט. ותתן לי להוא דהבלה ליה. פי' הר"ן. כ. [ו]זבנה לכתובתה בטובת הנאה מניסן ועד תשרי ואזיל הבעל ומפיק חברא ואתי לאטרוף לקוחות שלא כדין. פי' הר"ן. כא. ומתוך שיכולה למחול המהנינן לה דשובר זה מיד הבעל נפל, ולאו משום מגו אלא כלומר בכלל דבריה שהיא אומרת החזירו לו השובר וכו' יש מחילה. ריטב"א. כב. דמנה לי בידך קאמרי', אבל היכא דלית לי' גביה כלום, לא, וגבי כתובה כמאן דלית לי' גביה כלום דמי דדלמא לא מגרש לה ותמות בחייו. רמב"ן ב"ב קמד. ד"ה מנה. כג. ושובר לא מעלה ולא מוריד. שיטות קדמונים. כד. שתיקה בהא כהודאה דמיא. רשב"א. כה. שלא פרע הכתובה. שיטות קדמונים. כה. שאם היה אמת שיהא שובר בידו לא

מסורת הש"ס

א) לקמן סה: ב"ב קמו: חולין עה: מנחות ל. שבועות יומא פ"ד מ"א, ב) [כתובות נה:], ג) קדושין מח. ב"ב קמח. קמז. [לקמן יד.], ד) יבמות לג. קדושין סג. [לקמן מב: ב"מ לג: ב"ב עט: קמ: קלא. קמא:], ה) [כתובות ב:], ו) [ג"ל רב], ז) פ"א ה"ה, ח) יאמר זכי דאף לשאין, ט) [וע' תוס' כתובות ז: ד"ה המזכה].

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא מסתברא. כעין זה כתובות דף קב ע"ב ב"ק דף קו ע"א ב"מ דף טז ע"ב סנהדרין דף עב ע"א: תוס' ד"ה גופא וכו' אוריב"א וכו'. ע' ב"ב ד' פט ע"א תד"ה ה"ג.

מוסף רש"י

היוצא בקולר. ליהרג למלכות (לקמן סה:) שנתחייב מיתה למלכות (חולין עה.). ואמר כתבו. אע"פ שלא אמר תנו (לקמן סה:). הרי אלו יכתבו ויתנו. דמתוך טרדתו שהוא בהול על נפשו לא הספיק לגמור דבריו ומעיקרא לכתבו ותנו נתכוין (כתובות נה.). אף על גב דלא אמר תנו, דעתיה שיתנו לה ועשאן שלוחים אף לגרש, אלא שהיה בהול על נפשו (חולין עה:) דמסתמא גלי דעתיה מדאמר כתבו דלשם נתינה קאמר משום דיוצא ליהרג, דלא ניחא ליה דתיפול קמי יבם (מנחות ל:). אף המפרש. מן הישוב ליס (חולין עה:). אף המסוכן. חולה (לקמן סה:) מתוך חליו (חולין עה:) הגוסס, דאמרינן לא אמר כתבו אלא ליתנו, הואיל ומסוכן הוא לא נתכוין לצחק בה (כתובות נה.). שדעתו שיכתבו ויתנו דלפטור את אשתו מן הייבום נתכוין (רשב"ם ב"ב קמו.). דאפילו לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. דתנן האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי כו' אינה מקודשת, ר"מ אומר מקודשת (רשב"ם ב"ב קמא. ועי' קדושין סג.). הני מילי לדבר שישנו בעולם. בשעת קנין, אלא שעדיין לא הגיע זמנו לקנות, כדקתני הרי את מקודשת לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי כו', דהאשה הנקנית לו הרי היא בעולם, אלא שעדיין לא נתגיירה ולא הגיע זמנה לקנות, אבל עובר אינו בעולם ולא קני מידי (ב"ב שם).

היה מחזיר את עצמו ליתן הכתובה ללוקח. שיטות קדמונים. כו. בידה מחמת טענת שובר. רשב"א. כז. דכיון דהלכתא בלא טעמא היא הבו דלא לוסיף עלה. תוס' הרא"ש. והוסיף ר"י לבאר דג' חלוקים יש בדבר. רא"ש. כח. במעמד שלשתן. רא"ש. כט. וחייב הנפקד להחזיר למפקיד. רא"ש. ל. שלא יפרע לו, לפי שבדיניהם הוא חייב ליתן לו מכיון שאמר לו ליתן, ולא ודאי יתן לגוי ופטור מן המפקיד. תוס' הרא"ש, דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה כי ידע שיצטרך הנפקד לתתן לעובד כוכבים. רא"ש. לא. ועי' עוד טעם מכילתי. לא. והנפקד והמקבל מתנה ישראל. תוס' הרא"ש. לב. ישראל, ויכול להוציאו מן הנפקד בב"ד. תוס' הרא"ש, ואפי' אם זכיה מטעם שליחות אתרבאי ואין שליחות לעובד כוכבים, מ"מ ניחא ליה כו'. מרדכי. לג. לדבריך. תוס' הרא"ש. לד. דהמעמד שלשתן משמע שכל מה שיהיה לו בעולם כל עוד שלא בשעת מתן מעות. תוס' הרא"ש. לה. המזכה לעובר לא קנה, דלא חשיב עובר כבא לעולם, אפ"ה אמר. תוס' הרא"ש. לו. דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם. תוס' הרא"ש. לז. גבי פירות דקל. תוס' הרא"ש. לח. דאין אדם מקנה וכו'. תוס' הרא"ש. לט. שהאשה מקנה עצמה לבעל קודם שתתגייר ושתשתחרר דהיינו דבר שלא בא לעולם. תוס' הרא"ש. מ. אע"פ שלא באו לעולם כלל. תוס' הרא"ש. מא. ד[ל]עניין קודם שנעשית ישראלית ועדיין לא שייכי בה קידושין.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בהדיא הנאה דקא משתניא ליה בין מלוה ישנה למלוה חדשה גמר ומשעביד נפשיה א"ל הונא מר בריה דרב נחמיה לרב אשי אלא מעתה (א)כגון הני דבי בר אלישיב דכפתי ושקלי לאלתר ה"נ דלא קנו וכי תימא ה"נ (ב)א"כ נתת דבריך לשיעורין אלא אמר מר זוטרא (ג)הני תלת מילי שוינהו רבנן כהלכתא בלא טעמא חדא הא (ד)ואידך דאמר רב יהודה אמר שמואל (א)הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפיטרופיא ואידך (ה)דאמר רב (ו)חנניא (ז)המשיא אשה לבנו גדול בבית קנאו א"ל רב לרב אחא ברדלא קבא דמוריקא אית לי גבך יהביה לפלוני באפיה קאמינא לך דלא הדרנא בי מכלל דאי בעי הדר ביה מצי הדר ביה ה"ק דברים הללו לא ניתנו לחזרה הא אמר רב חדא זימנא (ח)דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לו לפלוני במעמד שלשתן קנה אי מהדהיא הוה אמינא הני מילי מתנה מרובה אבל מתנה מועטת לא ליבעי בפניו (ג)קמ"ל: הנהו גינאי דעביד חושבנא בהדי הדדי פש חמש איסתרי זוזי גבי חד מנייהו אמרי ליה יהבינהו ניהליה למרי ארעא (א) באפי מרי ארעא וקנה מיניה לסוף אזל עבד חושבנא בין דיליה לנפשיה לא פש גביה ולא מידי אתא לקמיה דרב נחמן א"ל מאי איעביד לך חדא דאמר רב הונא אמר רב ועוד הא קנו מינך א"ל רבא אטו האי מי קאמר לא יהבינא דליכא גבאי קאמר א"ל א"כ קנין בטעות הוא (ד)וכל קנין בטעות חוזר (ט)איתמר (ה)הולך מנה לפלוני שאני חייב לו (ו) אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר ושמואל אמר מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור חוזר לימא בהא קמיפלגי דמר סבר (ט)הולך כזכי דמי ומר סבר (י)הולך לאו כזכי דמי לא דכ"ע (י)הולך כזכי דמי והכא בהא קמיפלגי מ"ס לא אמרינן מיגו ומ"ס אמרינן מיגו תניא כוותיה דרב (יא)הולך מנה לפלוני שאני חייב לו תן מנה לפלוני שאני חייב לו (ז)הולך מנה לפלוני פקדון שיש לו בידי תן מנה לפלוני פקדון שיש לו בידי חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר פקדון לימא ליה (יב)אין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר א"ר זירא (ח)כשהוחזק כפרן רב ששת הוה ליה אשרתא דסרבלי במחוזא א"ל לרב יוסף בר חמא בהדי דאתית אייתינהו ניהלי אזל יהבינהו ליה אמרי ליה ניקני מינך אמר להו אין לסוף אישתמיט להו כי אתא לגביה אמר ליה שפיר עבדת דלא שוית נפשך [1]עבד לוה לאיש מלוה לישנא אחרינא שפיר עבדת עבד לוה לאיש מלוה ר' אחי בר' יאשיה הוה ליה איספקא דכספא בנהרדעא אמר

רש"י

בההיא הנאה דקא משתניא. האי מלוה לגבי האי ממלוה ישנה למלוה חדשה ונוח לו לדחות הפרעון זמן ארוך: **גמר.** השתא בשעת אמירה: **ומשעביד נפשיה.** בלב שלם להאי ומיניתיק מקמא: **כגון הני דבי בר אלישיב.** אם היה מקבל זה אדם חזק שאינו ממתין כגון הני דבי בר אלישיב כו': **כהלכתא בלא טעמא.** כאילו קבלה משה הלכה מסיני שאין צריך לתת בה טעם: **אפיטרופיא.** להכניס ולהוציא. ואע"פ שכתבו לה בלשון מתנה לא קנאתן ואין טעם בדבר אלא כך תקנו והפקר ב"ד הפקר: **בבית.** בית מיוחד שאינו דר בה אלא עשאו לו לבית חתנות: **באפיה קאמינא לך דלא הדרנא בי.** השתא ס"ד דהכי אמר ליה בפניו אני מבטיחך שלא אחזור בי: ופרכינן **מכלל דאי בעי למיהדר מצי מיהדר.** בתמיה: **ה"ק דברים הללו כו'.** כיון דבאפיה קאמינא לך דתיתביה ניהליה תו לא מצי הדרנא בי: **הא אמרה רב חדא זימנא.** ולמה ליה למימר דלא מצינא הדרנא: **הני מילי.** דבעינן בפניו: **מתנה מרובה.** כגון מנה: **קמ"ל.** להכי איצטריך למימר באפיה קאמינא לך לאשמועינן דקבא דמוריקא דמתנה מועטת היא בעיא נמי באפיה: **גינאי.** בעלי גינה מוכרי ירק: **איסתירי זוזי.** סילעי מדינה. סתם איסתירי סלע צורי. איסתרי זוזי סלע מדינה שמינית שבסלע צורי דהיינו חצי דינר: **באפי מרי.** אאמרו ליה קאי כלומר אמרו ליה באפי מרי ארעא יהבינהו ניהליה למרי ארעא: **חייב.** המשלח הזה: **באחריותו.** אם יאנסו מיד שליח זה: **ואם בא לחזור.** ולומר החזירם לי שמא יאנסו ממך בדרך אינו חוזר: **רב סבר הולך כזכי דמי.** הלכך אינו חוזר ומיהו חייב באחריותו שהמלוה לא צוהו למוסרם לזה: ה"ג **דכ"ע הולך כזכי דמי.** כלומר בעלמא הולך כזכי דמי ואם היו במתנה דליכא אחריות מודה שמואל דאינו חוזר: שמואל סבר אמרינן מגו מתוך שחייב באחריות אם בא לחזור חוזר: **הולך מנה.** כלומר אחד מכל לשונות הללו: **לימא ליה.** האי משלח: **אין רצונו.** של מפקיד: **שיהא פקדונו ביד אחר.** דהכי קי"ל לקמן בפרק שלישי (דף כט.) וכיון דאין רצונו אשתכח דחוב הוא לו ואין חבין לו לאדם אלא בפניו ואמאי אינו חוזר האי לאו (יג)זכי הוא: **כשהוחזק.** משלח זה: **כפרן.** בפקדון דאמן סהדי דניחא ליה לבעליו שיצא מתחת ידו: **סרבלי.** קו"ט בלע"ז: **אשרתא.** הקפה שנתן סרבלים באשראי לתת לו המעות לזמן קבוע: **נקני מינך.** אונסא דאורחא דאי מיתנסי מינך לא ליהדר לתובען: **אמר להו אין.** כן אעשה: **שפיר עבדת.** שלא שיעבדת עצמך על חנם ותהיה עבד. ולהך לישנא גרים שפיר עבדת דלא שוית נפשך עבד לוה לאיש מלוה: **ל"א גרים שפיר עבדת עבד לוה לאיש מלוה.** כלומר שפיר עבדת דאשתמטת לפי שהן לווים ועבדים לי להביאו לי באחריותן: **איספקא.** כלי: אמר

תוספות

אם כן נתת דבריך לשיעורין. מה שקשה ע"פ הקונטרס בפ"ק דקידושין (דף יא.) גבי בנתיה דר' ינאי דקפדן אתרקבא דדינרי מפורש בקידושין: **כהלכתא בלא טעם.** פי' מה שמועיל לקנות אבל טעם יש למה תקנו חכמים מעמד שלשתן תקנו שלא יצטרך לטרוח ולעשות קניינים ובהכותב נכסיו לאשתו משום דלא שביק לבריה ויהיב לאחריני ואין דרך לעשות כן אלא לחלק לה כבוד ולמנותה אפיטרופיא ומשיא אשה לבנו כשהאב מסיר כל מה שיש לו מן הבית סמכא עליה דעתא דבן כדמפרש בפ' מי שמת (ב"ב ד' קמד.): **אבל** מתנה מועטת כו'. וא"ת הא נמי שמעי' לה דאמר רב בפרק הזהב (ב"מ מט.) דברים אין בהן משום חיסור אמנה ומדמי התם מתנה מועטת למכר דליכא מעות בהדי דברים וי"ל דהכא שאומר לנפקד או לבעל חוב שיתן לו סלקא דעתין דקני טפי מכשאמר מתנה אני נותן לך: **ולא פש גביה ולא מידי.** פר"ח וכן ר"ת שהיו בעלי דינין מודים לו (א) או היה הדבר ידוע בעדות ברורה דלא פש גביה מידי ומשמע מדבריהם (ב) דמנפשיה אין נאמן לומר טעיתי במה שהודיתי אע"ג דאית ליה מיגו דאי בעי אמר חזרתי ופרעתי (ב) וכן משמע מהא דתנן בשבועות (דף לח:) מנה לי בידך אמר ליה הן למחר אמר ליה תנהו לי אם אמר נתתיו לך פטור אין לך בידי חייב ומפרש טעמא בפ"ק דבבא בתרא (דף ו.) משום דכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי ואמאי לא מהימן לומר לו אין לך בידי שטעיתי שהייתי סבור להיות חייב ואיני חייב כלום מיגו דאי בעי אמר פרעתי אח"כ אלא משמע דבמגו לא מהימן לומר שטעה: **חדא** דאמר רב הונא כו'. ר"ג סלקא דעתיה (ג) שהיה חוזר בו (ד) ולא משום דלא פש גביה מידי: **ומר** סבר הולך לאו כזכי דמי. והשתא סבור שאותו טעם שאומר שמואל מתוך שחייב באחריותו חוזר לא עיקר טעם הוא וכה"ג אשכחן (לקמן דף כה.) בההיא דהלוקח יין מבין הכותים דמעיקרא בעי למימר דטעמא דרבי יהודה משום דלית ליה ברירה אע"ג דקתני (שם כו.) אמרו לו לר' מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד כו' (ה) וכהנה רבות (יד): **לא** דכ"ע הולך כזכי. פי' בקונטרס ואם היו במתנה דליכא אחריות מודה שמואל דאינו חוזר ואין נראה דבמתנה אין הולך כזכי כדפרישית לעיל (דף יג. (טו)) אלא י"ל (ו) דכשפטרו מלוה מן האחריות (ז) או בגט שחרור מודה שמואל דאינו חוזר: **לסוף** אישתמיט להו. משמע דבדין לא היו יכולין לכופו להחזיר אע"ג דלא הוחזקו כפרנים היינו משום דאמת היה שהוא שלוחו (ח) ולא מצי אמר אין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר: הא

מסורת הש"ס

א) [ב"ב כט.], ב) [שם ושבת לה: מגילה יח: חולין ע. לב.], ג) ב"ב קמד., ד) שם קלא:, ה) [שם קמד.], ו) במס' ב"ב הגירסא. חנינא, ז) [לעיל יג. וש"נ], ח) לקמן סג:, ט) [לקמן סב: סג.], י) [שם לב: וסב:], יא) [תוספתא פ"א ה"א], יב) [לקמן כט. ב"מ לו.], יג) צ"ל זכות. מראה כהן, יד) [וע' תוס' יומא נו: ד"ה ר' יהודה וע' היטב תוס' יומא מ: סוף ד"ה ועשהו ותוס' שבועות כה. ד"ה ושמואל], טו) [בד"ה בדף יא: כל האומר],

תורה אור השלם

1. עָשִׁיר בְּרָשִׁים יִמְשׁוֹל וְעֶבֶד לֹוֶה לְאִישׁ מַלְוֶה: משלי כב ז

גליון הש"ס

גמ' א"ר חייב באחריותו. ע' בריטב"א קידושין דף מג ע"ב ד"ה מאי קסבר: תוס' ד"ה ולא פש גביה כו' דמנפשיה אין נאמן. ע' ב"ב דף קעה ע"א תד"ה חוז ואמר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' למרי ארעא בטסקא באפי מרי ארעא:

לעזי רש"י

קו"ט. מעיל.

מוסף תוספות

א. שטעו תחלה בחשבון. תוס' ב"ב קעה. ד"ה חוז. ב. משום דאין דרך אדם להודות עד שיכוין חשבונו יפה. תוס' הרא"ש. [ומיהו דוקא דשעבד נפשיה במעמד שלשתן בפני עדים אבל בינו לבינו נאמן כיון דאיכא מיגו, דכל שלא בפני עדים לא דייק שפיר. שיטות קדמונים.] ועי' תוס' ב"ב קעה. ד"ה חוז. ג. דמה שהיה אומר שלא ליתן, משום. תוס' הרא"ש. ד. [ו]אומר לא נתחייבתי לך כלום. תוס' הרא"ש. ה. וטעמא דבקיעת הנוד לדבריהם קא"ל. תוס' הרא"ש. ו. [ד]ה"פ, דכו"ע הולך כזכי היכא. תוס' הרא"ש. ז. דליכא למימר מיגו. תוס' הרא"ש. ח. [של] המפקיד להביאו. תוס' הרא"ש (בע"ב).

עין משפט נר מצוה

פד א מיי' פ"ו מהל' זכייה הל' ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן רמו סעיף יב וטוש"ע אה"ע סימן קז סעיף א:
פה ב מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע אה"ע סי' נט סעיף א:
ג [טוש"ע חו"מ סי' קכו סעיף ח]:
פו ד מיי' פט"ו מהל' מכירה הל' ג סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סימן רלב סעיף א:
פז ה ו מיי' פט"ז מהל' מלוה הל' ג [פ"ד מהל' זכיה הל"ד] סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סימן קכה סעיף א:
פח ז מיי' פ"א מהל' שכירות הל' ו סמג עשין פט טוש"ע שם:
פט ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג [סע' רלג סעי' ד]:

מוסף רש"י

כהלכתא בלא טעמא. הם תקנו את הדברים אף על פי שאינו דין תורה כי מדה ומדה הם (ב"ב קמד.). **לא עשאה אלא אפיטרופיא.** דאנן סהדי דלא עקר נחלת הבנים ולא נתכוין אלא שיכבדוה הבנים מתוך שאוכלין על ידה (שם) דאומד הדעת הוא דאין אדם מניח את בניו ונותן את הכל לאשתו, ולא נתכוין אלא לעשותה אפוטרופא כדי שיחלקו לה בניו כבוד משום דאוקי אבוהון נכסי ברשותה לפרנסם מהם כפי אומד דעתה ויהיו כפופים לה, ומני לה מהני תלת מילי דשוינהו רבנן כהלכתא בלא טעמא, לדברי נבואה הם, לפי שאנו מניחין מה שכתוב בשטר בהדיא דנותן לה הכל, ליכך אחר אומד דעתנו (שם קלא:). **המשיא אשה לבנו גדול בבית קנאו.** הבן לאותו הבית, ותקנת חכמים היא לכבוד החתן, שגנאי הדבר לשאת אשה ואין מקום לדור בו (שם). **במעמד שלשתן קנה.** ראה לעיל יג א. **אמר רב חייב באחריותו.** שהרי לא צוהו המלוה לשולחו (לקמן סג:).

פסקי רי"ד

אמר ליה רב לרב אחא ברדלא קבא דמוריקא אית לי גבך יהביה לפלוני באפיה קאמינא לך דלא הדרנא בי מכלל דאי בעי מצי הדר ביה פי' דקס"ד שהיה מבטיחו שלא יחזור בו להכי מתמה מכלל דאי בעי מצי הדר ביה ה"ק ליה דברים הללו **לא נתנו לחזרה** פי' שאינו יכול לחזור בו כיון שאמר לו במעמד שלשתן ואתא לאשמועי' דאפי' במתנה מועטת אי אמר במעמד שלשתן קנה ואי לא לא קנה: **הנהו גינאי דעבדי חושבנא בהדי הדדי פש חמש איסתרי גבי חד מינייהו אמרי ליה יהבינהו למריה דארעא בטסקא באפיה מריה ארעא וקנו מיניה לסוף אזל ועבד חושבנא בין דידיה לנפשיה לא פש גבייהו ולא מידי** פי' ונודע הדבר שטעו בחשבונם שהם היו מודים לו אתא וקא הדר ביה אתי לקמיה דרב נחמן וא"ל מאי אעביד לך חדא דאמר רב הונא אמר רב ועוד הא קנו מינך א"ל רבא אטו האי מי קאמר לא יהיבנא דליכא גבאי קאמר א"ל א"כ קנין בטעות הוא וכל קנין בטעות חוזר: **איתמר הולך מנה לפלוני שאני חייב לו רב אמר חייב באחריותו** פי' חייב המשלח הזה באחריות אם יאנסו מיד שליח זה שהרי לא צוהו המלוה שישלחנו לו ע"י זה ואם בא לחזור ולומר החזירם לי שלא יאנסו ממך בדרך אינו חוזר ואע"ג דאמר מסתפינא דלמא מיתנס באורחא אי נמי לא מהמנינא לך ומסתפינא לך דלמא שמטת ואכלת להו אפ"ה אינו יכול לחזור בו דכיון דיהיב ליה אדעתא לאמטוייה ניהליה והימניה תו לא מצי למיהדר ביה **ושמואל אמר מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור חוזר לימא בהא קמיפלגי דמר סבר הולך כזכי דמי ומר סבר לא כזכי דמי** פי' לימא בהולך פליגי אי דמי כזכי אי לא כי בתן אשכחן במתני' (לעיל יא:) דכזכי דמי לימא בהולך פליגי אי דמי כזכי כי היכי דאמרי' בתן או לא. **ואי ק'** ואפי' אי סבר שמואל דהולך לאו כזכי דמי אמאי יכול לחזור בו לא יהא אלא הוא בעצמו תופש בשביל המלוה הא קי"ל התופש לב"ח קנה. **תשובה** הא אמרן לעיל גבי תופש לבעל חוב דאי אמר מסתפינא דילמא מתנסי באורחא אי נמי דלמא שמטת ואכלת להו טענתיה טענה והכא אי אמרי' כזכי דמי אין טענתו טענה. **לא דכ"ע הולך כזכי דמי והכא בהא קמיפלגי דמר סבר אמרינן מגו ומר סבר לא אמרינן מגו** פי' בלישנא דהולך כ"ע לא פליגי דהכי משמע הולך כמו תן ואילו אמר גבי עבד נמי הולך גט שחרור זה לעבדי (השליח) [המשלח] באחריותו אבל (פקדון) אילו איתניס באורחא פטור אם יש עדים בדבר כדקיימא לן בפ' המפקיד (לו:) דאע"ג דקי"ל שומר שמסר לשומר חייב משום דא"ל אנת מהימנת לי בשבועה האיך לא מהימן לי בשבועה. ה"מ היכא דליכא עדים שנאנס וצריך שבועתו של זה אבל היכא דאיכא עדים שנאנס מיד שומר שני פטור שומר ראשון כדתנן בפ' המפקיד (לה:) השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה כדרכה ישבע השוכר שמתה כדרכה והשואל משלם לשוכר מה שישבע השוכר כגון שראה בעיניו שמתה כדרכה וה"ה אם יש עדים בדבר אבל ודאי אם אין עדים בדבר חייב השולח ואינו נפטר בשבועה של שליח משום דא"ל בעל הפקדון את מהימנת לי בשבועה היאך לא מהימן לי בשבועה אי נמי י"ל גם במנה של פקדון חייב באחריותן ואעפ"י שיש עדים שנאנס בדרך משום דא"ל בעל הפקדון מי הרשך לשלחו לי בדרך הלכך פשיעה היא אצלו שבודאי אילו נאנס בעיר ביד שומר שני פטור אבל בדרך חייב מפני שלא היה לו לשלחו אלא לעכבו בידו עד שיבא הל(ו)ה ויטלנו או שישלח שליח שישלחנו לו ויקבל עליו אחריות הדרך ואפ"ה אם בא לחזור אינו חוזר שכבר זכה השליח בעבור בעל הפקדון בענין זה שיהיה אחריותו עליו וזה פשע לעצמו שמסרו לו ושוב אינו יכול לחזור בו. **ומקשה פקדון לימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר** פי' כדקי"ל לקמן בפ' ג' (כט.). ואע"ג דקי"ל (ב"מ לו:) שומר שמסר לשומר חייב ולא מפסיד בעל הפקדון בידיה אפ"ה כיון דהוא נאמן אצלו ופקדון כל היכא דקאי ברשותיה דמריה קאי קפיד הוא אם ישלחנו לו ביד אחר ולא דמי למלוה דלהוצאה נתנה שהוא שמח אם ישלחנה לו ובהא דאחריות על המשלח אבל בפקדון קפיד וכיון דקפיד נמצא שחוב הוא לו ואין חבין לאדם אלא בפניו ואמאי אינו חוזר הא לאו זכות הוא **אמר ר' זירא כשהוחזק כפרן** פי' שהוחזק המשלח זה כפרן

פסקי רי"ד (המשך)

כיון דליכא מיגו אינו יכול לחזור בו והכא משום מגו אמר שמואל דיכול לחזור ופי' המורה דכ"ע הולך כזכי דמי ואם היה במתנה דליכא אחריות מודה שמואל דאינו חוזר **ואינו נ"ל** דהא לקמן אמרינן דלגבי מתנה לא אמרינן הולך כזכי דמי ואע"ג דקי"ל הלכה כשמואל בדיני הכא הלכה כרב דאמרינן **תניא כותיה דרב הולך מנה לפלוני שאני חייב לו תן מנה לפלוני שאני חייב לו והולך מנה לפלוני פקדון שיש לו בידי חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר.** פי' לא דמי חייב באחריותו דפקדון לחייב באחריותו דמלוה דאילו גבי מלוה אי מתניס ההיא מנה באורחא חייב הלוה באחריותו עד דמטי ליד המלוה וכ"ש אי כפר ביה שליח ואילו פקדון דוקא אי כפר ביה שליח אי נמי שמטיה ואכליה חייב

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות